

Synanthedon vespiformis (L.) (Lepidoptera, Sesiidae) hakkında kısa notlar

Orhan ULU*

Aynur ÖNUÇAR*

Summary

Brief notes about *Synanthedon vespiformis* (L.) (Lepidoptera, Sesiidae)

The caterpillars of *Synanthedon vespiformis* (L.) have been found in the tumours occurred on the trunk of chestnut trees at 1100 m above sea level in Ödemiş (İzmir). The caterpillars feed in the tunnels of cambium bored by them and the development of trees are hindered by the reason of this feeding behaviour. The trees may be died quickly of the population density of the pest is high.

Giriş

İzmir ilinin önemli kestane yetiştirme alanlarından Ödemiş ilçesinin Bıçakçı köyünün denizden 1100 m yükseklikteki yaylasında yapılan çalışmalar sırasında bir bahçede kestane ağaçlarının bazı dallarında sararma ve gelişme gerilği ile gövdenin toprağa yakın kısımlarında tümöre benzer gelişimler dikkati çekmiştir. Bu tümörsü oluşumların içinde bulunan larvalardan elde edilen erginlerin *Synanthedon vespiformis* (L.) olduğu saptanmıştır. Heddergott und Weidner (1953) *S. vespiformis*'in Küçükasya'da bulunduğunu kaydetmekte ancak yer, yöre, tarih ve konukçuları hakkında herhangi bir bilgi vermemektedir. Heddergott und Weidner (1953)'in bu yayını dışında *S. vespiformis*'in ülkemizdeki bulunuşu ile ilgili başka bir kayıda rastlanmamış olması nedeniyle, tanınmasında yardımcı olacak genel tanımı, konukçuları ve zarar şekli hakkında kısa bilgiler içeren bu yayını hazırlanmıştır.

* Zirai Mücadele Araştırma Enstitüsü, 35040 Bornova, İzmir, Türkiye

Alınış (Received) : 21.2.1991

Materyal ve Metot

Zarar belirtisi gösteren ağaçların larvalı gövde kısımları 9.8.1984 tarihinde tümörü ile birlikte kesilmiş, laboratuvarında (20°C sıcaklık, %50-60 oranlı nem koşulları) cam kavanozlarda kültüre alınarak erginler elde edilmiştir.

Sonuçlar

Tanımlı : Kanat açıklığı ortalama 18-19 mm. olan *S. vespiformis* erginlerinde vücut koyu lacivert-siyah; baş parlak siyah, gözler kahverengidir. Antenler vücut renginde ve ip şeklinde, kanatların 1/4'ünden kısa olup uç kısmında bir kıl demetçesine sahiptir. Palpus'lar turuncu-sarı renkte yan kısımları boydan boya siyahtır. Thorax parlak siyah renkte, 1. ve 2. bacak çiftleri arasında her iki yanda altta turuncu renkte iki leke vardır. Bacaklar genel olarak parlak siyah renkte sarı lekeli, tibia'lar turuncu-sarı renktedir. Ön ve arka kanatların kenarları ile uç kısımları koyu lacivert-siyah uzun pullarla kaplı, damar araları saydamdır. Ön kanatların uç kısımlarıyla radial ve medial damarların ayrıldığı alan, arka kanatlarda costal damar turuncu-sarı renktedir. Abdomen her iki eşeyde koyu lacivert-siyah renkte olup segmentler arasında sarı renkte ince bantlar vardır. Dişilerde abdomen ucundaki kıl demeti daha geniş ve yanlara doğru yaygındır. Bu kıl demeti esas olarak sarı renkte olup dış kısmında vücut renginde tüyler bulunmaktadır.

Konukçuları : Kestane (*Castanea sativa* Mill) ağaçlarında, 9.8.1984 tarihinde larvaları bulunmuştur. Bergougnoux et al. (1978) da Fransa'da kestane ağaçlarında *S. vespiformis*'in bulunduğunu kaydetmektedirler. Kestane dışında meşe (*Quercus* sp.), karaağaç (*Ulmus* sp.), ceviz (*Juglans regia* L.), kayın (*Fagus* sp.), şeftali (*Prunus persica* S. et Z.) ağaçları ve asma (*Vitis vinifera* L.) kütüklerinde de buldukları belirtilmektedir (Heddergott und Weidner, 1953; Stovin, 1958; Edelstein and Fletcher, 1961; Real et Balachowsky, 1966; Audemard and Vigouroux, 1982).

Zarar Şekli: Çalışmalarımız sırasında zararlı larvalarının genç kestane ağaçlarının (yaklaşık 25 yaş) toprağa yakın gövde kısımlarında kanser tümörlerini andıran oluşumlar içinde buldukları gözlenmiştir. Bu ağaçlarda yapraklarda sararma, gelişme geriliği, aşı uyumsuzluğuna benzeyen belirtiler saptanmıştır. Bazı araştırmacılar, genel olarak larvaların yaşlı gövdelerde kabuk ile odun tabakası arasında beslendiklerini, yeni kesilmiş ağaç kütüklerini yağlayarak larva ve pupaların 2 yıl süre ile buraları ideal yaşam ortamı olarak seçtiklerini belirtmektedirler (Heddergott und Weidner, 1953; Stovin, 1958; Edelstein and Fletcher, 1961; Real et Balachowsky, 1966). Audemard and Vigouroux (1982) ise Fransa'da şeftali ağaçlarında kök ve gövdenin birleştiği yerlerde *Agrobacterium tumefaciens* (Smith et Towson)'in neden olduğu tümörlerin altı ve içinde, kabuk ile odun arasındaki tünellerde larvalara rastlandığını; ağaçlarda belirti olarak sararmanın saptandığını, bazı ağaçların kuruyup öldüğünü kaydetmektedirler.

Sonuç olarak, kesilmiş ağaç kütüklerinde yaşamını rahatlıkla sürdürdüğü belirtilen bu türün konukçularının daha çok orman ağaçları olduğu düşünülerek bu tür materyalin taşınması, kültür bahçelerinde çit, dayak v.b. gibi kullanılmaları halinde temiz olup olmadıklarının iyi bilinmesinin zararlıının yayılmasını önleme açısından yararlı olacaktır. Kanısına varılmıştır.

Özet

İzmir'in Ödemiş ilçesinin denizden 1100 m yükseklikte yer alan bazı kestane ağaçlarının gövdelerinde tırmörsü oluşumlar içinde bulunan *Synanthedon vespiformis* (L.) larvaları, kabuk ile odun dokusu arasında açtıkları tünellerde beslenmekte, ağaçlarda kurumaya kadar varan zararlara yol açmaktadırlar. Bu çalışmada adı geçen tür ile ilgili bilgilere ve gözlemlere yer verilmiştir.

Literatür

- Audemard, H. and A. Vigouroux, 1982. Une curieuse association parasitaire sur pecher. Sessie et tumeur bacterienne du collet. *Phytopoma*, 336 : 28-29.
- Bergougnot, F., A. Verlhac, H. Breisch and J. Chapa, 1978. Le châtaignier. Production et Culture. Invuflec, 22 Rue Bergere, 7500 s Paris, France, 192 s.
- Edelstein, H.M. and D.S. Fletcher, 1961. The Moth of British Isles. Frederick Warne and Co. Ltd. London and NewYork, 379 s.
- Heddergott, H. und H. Weidner, 1953. "Superfamilie : Tincoidea, 17-190". in : Handbuch der Pflanzenkrankheiten, Tierische Schaedlinge an Nutzpflanzen, Band IV, Lieferung II. Ed. H. Blunk. Paul Parey in Berlin und Hamburg, 518 s.
- Real, P. et A.S. Balachowsky, 1966. "Famille Des Aegeriidae (=Sesiidae), 308". in : Entomologie Appliquee A L'Agriculture. Tome II, Lepidoptera. Ed. : A. S. Balachowsky. Masson et Cie Editeurs, Paris, 1057 s.
- Stovin, G. H. T., 1958. The Caterpillars of British Moths. The Eggs, Chrysalids and Food-plants. Frederick Warne and Co. Ltd. London and NewYork, 327 s.